

คุยกันเรื่องบุญ ตอน ว่าด้วยทาน

สนั่น สุวรรณพงศ์

คุยกันเรื่องบุญ

ตอน ว่าด้วยทาน

ถาม เมื่อพูดถึงเรื่องสวรรค์ รู้สึกตื่นเต้นอยากจะไป พอพูดถึงเรื่องอบายภูมิ ก็รู้สึกหวาดกลัวไม่อยากจะไป แต่เราก็รู้แล้วว่า การกระทำอันจะพาไปสู่สวรรค์หรือแม้กระทั่งนิพพานนั้น มีอยู่ ๓ ทาง คือ การบริจาคทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา ที่มีชื่อเรียกว่า **"บุญกิริยาวัตถุ"** แปลว่าสิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการบำเพ็ญบุญ ดังนั้น เรามาเริ่มพูดเรื่องทานข้อต้นกันเลยนะครับ คือคำว่า **ทาน** นั้น มีลักษณะเป็นอย่างไร มีกี่ประเภท อะไรบ้าง ?

ตอบ คำว่า **ทาน** นั้น แปลว่า **การให้** มีอยู่ ๓ ประเภท คือ-

๑. จาคเจตนาทาน การให้ด้วยการตั้งใจที่จะเสียสละ เป็นเรื่องของคนมีศรัทธาแก่กล้า เชื่อมั่นในผลของการกระทำ (กรรม) คือทำดีย่อมได้ผลดี ทำชั่วย่อมได้ผลชั่ว เชื่อมั่นในพระรัตนตรัยว่า มีคุณธรรมอันประเสริฐ จึงตั้งเจตนาจะเป็นผู้เสียสละในเมื่อมีโอกาส เพื่อสร้างคุณธรรมความดี โดยไม่หวังผลตอบแทนแต่ประการใด

๒. วิรัติทาน การให้ด้วยการงดเว้นกระทำชั่ว เป็นเรื่องของการเสียสละความคิดที่จะทำให้เกิดการ ทำ พูด ในทางไม่ดี ออกไปจากจิตใจ ในเมื่อตนเองมีโอกาสจะทำชั่วได้ โดยปลอดจากผู้รู้เห็น เช่นจะลักทรัพย์ที่เจ้าของเผลอเสียก็ได้ แต่ไม่ลัก จะฆ่าคู่อริที่กำลังเผลอ และปลอดจากผู้รู้เห็นเสียก็ได้ แต่ไม่ทำเพราะมีเมตตาสงสารหรือกลัวมีเวรกรรมติดตัวไปภายหน้าวิรัติทานนี้ มีชื่อเรียกอีกอย่าง

หนึ่งว่า **"อภัยทาน"** คือการให้ความปลอดภัยหรือการไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

๓.ไทยธรรมทาน การให้ของกินของใช้ เช่น ข้าว น้ำ เสื้อผ้า หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่ออนุเคราะห์ สงเคราะห์ หรือเพื่อบูชาคุณ

ความหมายของทาน จาคะ และบริจาค

ถาม ทาน กับ จาคะ ต่างกันอย่างไร บางครั้งจะได้ยินพูดควบคู่กันว่า **"บริจาคทาน"** นั้น หมายความว่าอย่างไร ?

ตอบ ทาน แปลว่า **ให้** คือให้วัสดุ ข้าวปลาอาหาร สิ่งของ เงินทอง เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยหวังผลตอบแทน คือความสุข ความสะดวกสบาย ในวันข้างหน้า หรือชาติหน้า

จาคะ แปลว่า **การเสียสละ** คือ สละสิ่งที่เป็นข้าศึกของความตั้งใจในการคิดจะสร้างคุณธรรมความดีนั้น ๆ เสียเป็นต้น

จาคะ ถ้าอยู่ในหมวดเดียวกันกับทาน หมายถึง การเสียสละกิเลสในใจที่เป็นอุปสรรคแก่การสร้างคุณธรรมความดีถ้าอยู่ในหมวดธรรมที่ไม่มีทาน หมายถึง การเสียสละทั้งวัตถุสิ่งของ เช่นข้าว น้ำ และสละกิเลสภายในใจคือ โลภ โกรธ หลง ออกไป

การใช้คำรวมว่า **"บริจาคทาน"** ย่อมหมายถึง การแสดงความตั้งใจที่จะเสียสละโดยสิ้นเชิง ไม่หวังมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ ตลอดถึงสิ่งตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น แต่เพื่อเป็นปัจจัย นำไปสู่ความสิ้นไปแห่งอาสวะกิเลสทั้งปวง คือ พระนิพพาน

อามิสทาน กับธรรมทาน

ถาม ทาน โดยทั่วไปท่านจัดไว้กี่อย่าง คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ทานโดยทั่วไปท่านจัดไว้ ๒ อย่าง คืออามิสทานกับธรรมทาน

อามิสทาน ได้แก่ การให้สิ่งของ เครื่องกิน เครื่องใช้ เช่น ข้าว น้ำ เสื้อผ้า เป็นต้น ดังที่กล่าวไว้ในประเภททาน ข้อ ๓ คือไทยธรรมทาน

อามิสทาน หรือ ไทยธรรมทาน ท่านยังแบ่งเป็น ๓ ตามที่มีมาในพระไตรปิฎก เรียกว่า ทานในพระสูตร ทานในพระวินัย และทานในพระปรมัตถ์ (พระอภิธรรมปิฎก)

ทานในพระสูตร ๑๐ อย่าง

๑.	**อันนัง**	ข้าว	๒.	**ปานัง**	น้ำ
๓.	**วัตถัง**	ผ้า	๔.	**ยานัง**	ยานพาหนะ
๕.	**มาลา**	ดอกไม้	๖.	**คันธัง**	ของหอม
๗.	**วิเลปะนัง**	เครื่องลูบไล้	๘.	**เสยยัง**	เครื่องนอน
๙.	**โอสะธัง**	ยารักษาโรค	๑๐.	**ปทีเปยยัง**	แสงสว่าง

ทานในพระวินัย ๔ อย่าง

๑. **จีวร** ได้แก่ ผ้า และเครื่องนุ่งห่มทุกอย่าง

๒. **บิณฑบาต** ได้แก่อาหาร ของเคี้ยวและของบริโภคทุกอย่าง

๓. **เสนาสนะ** ได้แก่กุฏิ วิหาร ที่อยู่ที่อาศัยทุกอย่าง

๔. **ยารักษาโรค** ได้แก่ ยารักษาโรคทุกชนิด ตลอดถึงการให้การดูแล พยาบาล ผู้ป่วยไข้

ทานในพระอภิธรรม (พระปรมัตถ์) ๖ อย่าง

อารมณ์อันเป็นกุศลเกิดขึ้น ในเมื่ออายตนะภายในกับอายตนะภายนอกกระทบกัน คือ

๑. ตาเห็นรูป คู่ ๑ ๒. หู ได้ยินเสียง คู่ ๑
๓. จมูก รู้กลิ่นคู่ ๑ ๔. ลิ้น รู้รส คู่ ๑
๕. กายรู้ถึงสิ่งที่มากระทบคู่ ๑ ๖. ใจรู้อารมณ์ที่เกิดกับใจ คู่ ๑

แล้วเกิดศรัทธาปสาทะ คิดบริจาคทาน

หมายความว่า

๑. การให้ได้รับรูปารมณ์ คือเห็นรูปที่ดีทางตา ตลอดจนการให้เครื่องบำรุงสายตา การให้ยารักษาตา เป็นต้น เพื่อให้วิสัยทัศน์ทางตา มีประสิทธิภาพในการมองเห็นได้ดี และรักษาประสิทธิภาพการมองเห็นไว้ได้นาน

๒. การให้ได้รับสัททารมณ์ คือได้ฟังเสียงที่ดี มีประโยชน์ทางหู เช่น เสียงธรรม การบอกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ทั้งในประโยชน์ในปัจจุบันและเป็นประโยชน์ในโลกหน้าต่อ ๆ ไปจนถึงประโยชน์อันสูงสุด คือ พระนิพพาน ตลอดจนการให้เครื่องบำรุงประสาทหู ยารักษาหู เป็นต้น เพื่อให้หูมีประสิทธิภาพในการฟังได้ดี และรักษาประสิทธิภาพการได้ยินไว้นาน

๓. การให้ได้รับคันธารมณ์ คือได้สูดดมกลิ่นที่ดีทางจมูก เช่น กลิ่นหอม อากาศที่สดชื่นบริสุทธิ์ เป็นต้น ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต ตลอดจนการให้เครื่องบำรุงประสาทจมูก ยารักษาจมูก เป็นต้น เพื่อให้จมูกมีประสิทธิภาพในการดมกลิ่นได้ดี และยืนนานยิ่งขึ้น

๔. การให้ได้รับรสารมณ์ คือได้ลิ้มรสที่ดีทางลิ้น เช่น อาหาร ของเคี้ยว ของบริโภคที่อร่อย และมีประโยชน์ต่อร่างกาย ตลอดถึงให้เครื่องบำรุงประสาทลิ้น ยารักษาลิ้น รักษาปากรักษาฟัน เป็นต้น เพื่อให้ลิ้นมีประสิทธิภาพในการรับรสได้ดี และยืนนานยิ่งขึ้น

๕. การให้ได้รับโผฏฐัพพารมณ์ คือได้กระทบสัมผัสที่ดีทางกาย เช่น ให้เสื้อผ้าอาภรณ์ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ตลอดเครื่องบำรุงรักษาประสาทกาย เช่น เครื่องลูบไล้ เครื่องชำระกาย เครื่องกำจัดกลิ่นกาย และยารักษาร่างกายให้อยู่ในสภาพปกติ เพื่อให้กายมีประสิทธิภาพในการรับกระทบสัมผัสได้ดี และยืนนานยิ่งขึ้น

๖. การให้ได้รับธรรมารมณ์ คือได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ให้คำปรึกษาหารือ ให้ข้อคิดที่ดีมีประโยชน์ ให้โอกาสแก่ความคิดอ่านที่ดี นึกถึงแล้วเกิดความสบายใจ โล่งใจ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในข้ออรรถ ข้อธรรม ที่มีประโยชน์ ทำให้เกิดสติปัญญา เป็นยารักษาใจอันยั่งยืน

เมื่อบุคคล ได้รับอารมณ์อันดี และสิ่งที่ดีมีประโยชน์เหล่านี้ ก็จะเป็นปัจจัยให้เกิดความคิดพิจารณา (สำหรับผู้มีปัญญา) เห็นคุณค่าของบุญกุศลแล้วเกิดศรัทธาปสาทะ

ส่วนธรรมทาน ได้แก่ การให้ธรรมเป็นทาน ธรรมในที่นี้ หมายถึงคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนา ดังที่พระท่านเทศน์ในกิจนิมนต์ หรือในเทศกาลต่าง ๆ เป็นการชี้แจงแนะนำให้รู้และเข้าใจในคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อให้รู้ผิดชอบชั่วดี

ถาม การที่ประชาชนนำอาหารไปเลี้ยงพระก็ดี การบริจาคสิ่งของตามโรงเรียน โรงพยาบาลก็ดี ตามงานกุศลมงคลต่าง ๆ ก็ดีอยู่ในการให้ทานอย่างไหน ?

ตอบ อยู่ในข้อ อามิสทาน หรือ ไทยธรรมทาน คือ ของกิน ของใช้ แบ่งออกตามวัตถุประสงค์การให้ เป็น ๓ อย่าง คือ ให้เพื่อบูชาคุณอย่างหนึ่ง ให้เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือกันอย่างหนึ่ง และให้เพื่ออนุเคราะห์กัน อีกอย่างหนึ่งมีความหมายต่างกันดังต่อไปนี้.-

ให้เพื่อบูชาคุณ (ปาวเสน) คือผู้มีคุณความดี เช่น บิดา มารดา เป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำชู เลี้ยงดูบุตร ธิดา ครูอาจารย์ เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาธน์ความรู้แก่ศิษยานุศิษย์ นักบวช เช่น ภิกษุสงฆ์ เป็นผู้ดำรงและเผยแผ่ศาสนธรรมของพระศาสดา เพื่อประโยชน์สุขแก่ปวงชน เหล่านี้เป็นต้น นับว่าเป็นผู้มีคุณธรรมความดี.

การนำอาหารมาเลี้ยงนักพรตผู้ทรงศีล การให้ของขวัญตามโอกาส แก่ท่านที่เคารพนับถือ และท่านผู้มีคุณธรรม ดังกล่าวมานั้น เป็นการให้เพื่อบูชาคุณ

ให้เพื่อช่วยเหลือกันระหว่างญาติมิตรที่รักใคร่นับถือคุ้นเคย เช่น ช่วยเหลือในงานกุศลมงคลต่าง ๆ มีงานโกนจุกและบวชนาค เป็นต้น อย่างนี้ เป็นการให้เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือกัน (สงฺคหวเสน)

ให้เพื่อเป็นการช่วยเหลือแก่ผู้ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ เช่น คนเจ็บป่วย คนยากจนอนาถา หรือแก่ผู้ยังต้องอาศัยความอุปการะจากผู้อื่น เช่น เด็กทั่ว ๆ ไป อย่างนี้ เป็นการให้เพื่ออนุเคราะห์ (อนุคคหวเสน)

การให้ทาน ถ้าจะว่าต่างกัน ก็ต่างโดยวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาแล้ว ถ้าจะว่าเหมือนกัน ก็เหมือนกันโดยความเป็นบุญกิริยาคือการกระทำที่ดีงาม จะส่งผลให้มีบุญ คือความสุขกาย สบายใจ เต็มเปี่ยมบริบูรณ์ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า หากประกอบพร้อมด้วยเจตนาสัมปทา และวัตถุสัมปทา

บุญที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ ต้องพร้อมด้วยสัมปทา ๒ อย่าง

ถาม ที่ว่า บุญจะเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ ต้องพร้อมด้วยเจตนาสัมปทาและวัตถุสัมปทา นั้น อยากทราบว่า สัมปทาทั้งสองอย่างนั้นเป็นอย่างไร ?

ตอบ เป็นอย่างนี้ คือ

๑. **เจตนาสัมปทา** แปลว่าการถึงพร้อมด้วยความตั้งใจ หมายความว่า การให้ทาน ต้องให้ด้วยความตั้งใจ หวังให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับ ไม่ใช่สักแต่ว่าให้ เห็นเขาให้ก็ให้ หรือให้อย่างเสียไม่ได้ ซึ่งจะไม่เป็นผลดีแก่ทั้งผู้ให้และผู้รับ เพราะขาดความตั้งใจที่ดี ผลที่จะเกิดจึงพลอยไม่ดีไปด้วย ดังนั้นเพื่อเป็นการประคับประคองศรัทธาและเจตนาให้ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหว ท่านจึงกำหนดเจตนาไว้ เป็น ๓ ระยะ คือ.-

ระยะแรก ตั้งศรัทธาเจตนาไว้ล่วงหน้า ก่อนเวลาจะให้ทาน เรียกว่า **บุพเจตนา.**

ระยะที่ ๒ ตั้งศรัทธาเจตนาไว้มั่นคง ไม่ลังเล ในขณะให้ทาน ระยะนี้เรียกว่า **มุญจนเจตนา**

ระยะที่ ๓ ตั้งศรัทธาเจตนาไว้มั่นคง หลังจากที่ให้ทานไปแล้ว ระยะนี้เรียกว่า **อปรเจตนา**

๒. วัตถุสัมปทา แปลว่า ถึงพร้อมด้วยสิ่งของ หมายถึง ได้มาโดยชอบธรรมไม่ได้หลอกลวง ลักขโมยของผู้อื่นมาทำบุญ

อนึ่ง วัตถุสัมปทานั้น ถึงแม้จะได้มาโดยชอบธรรมแล้ว ก็ควรจะได้ทำการปรุงแต่งเป็นอย่างดีพิเศษ เป็นของดีมีประโยชน์มาก เรียกว่า **สามีทาน** ถ้าทำดีอย่างธรรมดา ๆ เรียกว่า **สหายทาน** ถ้าทำอย่างไม่ค่อยประณีตบรรจงหรือไม่ค่อยพิถีพิถันนัก เอาแต่พอใช้ได้ ก็เรียกว่า **ทาสทาน**

การบริจาคทานที่ประกอบพร้อมด้วย ศรัทธา เจตนาดี แน่วแน่มั่นคง ไม่กินแหนงแคลงใจทั้ง ๓ ระยะ ทั้งของที่จัดมาบริจาคทานก็ได้มาโดยชอบธรรม และบรรจงจัดอย่างดีเป็นพิเศษ เป็นของประณีตมีค่าและประโยชน์มาก ถึงขั้นสามีทาน เช่นนี้ กุศลผลบุญย่อมเกิดมีแก่ผู้บริจาคไม่บกพร่อง

ถาม การบริจาคทาน จัดโดยปฏิคาหก (ผู้รับทาน) มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ?

ตอบ มี ๒ อย่าง คือ ๑. ปาฏิปุคคลิกทาน ๒. สังฆทาน

๑. **ปาฏิปุคคลิกทาน** ได้แก่ การบริจาคทานโดยเจาะจงผู้รับที่ตนพอใจจะถวายหรือบริจาค

ประเภทของปาฏิปุคคลิกทาน ๑๔ อย่าง

ได้แก่ การบริจาคแก่บุคคล ๑๔ จำพวกเหล่านี้ คือ

๑. สัตว์เดรัจฉาน	๒. คนไม่มีศีล
๒. คนมีศีล	๔. ฤาษีดาบส
๕. พระโสดาปัตติมรรค	๖. พระโสดาปัตติผล

๗. พระสกทาคามิมรรค	๘. พระสกทาคามิผล
๙. พระอนาคามิมรรค	๑๐. พระอนาคามิผล
๑๑. พระอรหัตตมรรค	๑๒. พระอรหัตตผล
๑๓. พระปัจเจกพุทธเจ้า	๑๔. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒. สังฆทาน ได้แก่การถวายแก่พระสงฆ์ ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป หรือการถวายแก่ภิกษุกี่รูปก็ได้ แต่ถวายในนามของสงฆ์ หรือถวายอุทิศต่อพระอริยะสงฆ์ หรือตั้งใจถวายอุทิศต่อสงฆ์ที่มาจากทิศทั้ง ๔

ประเภทของสังฆทาน ๗ อย่าง

๑. การถวายทานแก่ภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน

๒. การถวายทานแก่ภิกษุสงฆ์ และภิกษุณีสงฆ์ ทั้งสองฝ่ายรวมกัน

๓. การถวายแก่ภิกษุสงฆ์ฝ่ายเดียว

๔. การถวายแก่ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว

๕. การขอพระภิกษุจากสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ ๑ รูป, ๒ รูป หรือ ๓ รูป ก็ตาม มาถวายทาน

๖. การขอพระจากภิกษุสงฆ์ ๑ รูป, ๒ รูป, ๓ รูป มาถวายทาน

๗. การขอพระจากภิกษุณีสงฆ์ ๑ รูป, ๒ รูป, ๓ รูป มาถวายทาน

การถวายสังฆทาน ต้องตั้งใจอุทิศถวายต่อพระอริยะสงฆ์ มีพระโสดาบัน เป็นต้น ศรัทธา เจตนา จะได้หนักแน่นมั่นคง ไม่กินแหนงแคลงใจและเสียดายในภายหลัง

ถาม ตามหัวข้อต่อไปนี้ เป็นสังฆทานหรือไม่ เพราะเหตุไร ?

๑. ถวายทานแก่พระทั้งวัด ที่มีพระอยู่ ๓ รูป

๒. นิมนต์พระ ก. ข. ค. ง. รวม ๔ รูป ซึ่งอยู่คนละวัดมาถวายภัตตาหารที่บ้าน

๓. นิมนต์พระมารับสังฆทานที่บ้าน ๔ รูป แต่สมภารส่งมาเพียง ๓ รูป นอกนั้นติดกิจนิมนต์รายอื่นไว้ก่อน จึงส่งมาไม่ครบตามที่ต้องการ

๔. ไปขอพระจากเจ้าอาวาส ๑ รูป จากวัดที่มีพระทั้งหมด ๒๐ รูป มารับ สังฆทานที่บ้าน

๕. เชิญฆราวาสผู้บรรลุภูมิโสดาบัน ๔ ท่าน มารับบริจาคทานที่บ้าน เพราะไม่สามารถจะหาพระภิกษุสงฆ์ได้

ตอบ ๑. ไม่เป็นสังฆทาน เพราะพระ ๓ รูป ไม่จัดเป็นองค์สงฆ์ (แต่ถ้าถวายอุทิศต่อสงฆ์ ก็จัดเป็นสังฆทานได้)

๒. เป็นสังฆทาน เพราะพระ ๔ รูป ครบองค์สงฆ์แล้ว

๓. เป็นสังฆทาน เพราะแม้เพียง ๓ รูป ก็มาในนามของสงฆ์ ซึ่งสมภารผู้เป็นประธานสงฆ์เป็นผู้จัดส่งมา

๔. เป็นสังฆทาน เพราะพระ ๑ รูป ที่เจ้าอาวาสส่งมานั้น มาในนามของสงฆ์ ทั้ง ๒๐ รูปนั้น

๕. เป็นสังฆทานโดยอนุโลม เพราะบุคคลผู้เป็นโสดาบัน เป็นอริยบุคคลคู่แรกในพระอริยบุคคล๔ คู่เป็นรัตนะ ๑ ใน ๓ รัตนะ ทีรวมเรียกว่า **รัตนตรัย** ที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนา กราบไหว้บูชาอยู่ทุกวันนี้

ทาน ๒ อย่าง มีอานิสงส์ต่างกัน

ถาม ทาน ๒ อย่าง คือ ปาฏิปุคคลิกทาน กับ สังฆทาน อย่างไหนมีอานิสงส์มากกว่ากัน ?

ตอบ สังฆทานมีอานิสงส์มากกว่า เพราะเกิดประโยชน์ทั่วถึงในหมู่สงฆ์ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติชอบ ดำรงรักษาและเผยแผ่ศาสนธรรมให้ตั้งมั่นอยู่ได้ชั่วกาลนาน พระสัมมา-สัมพุทธเจ้า ได้ตรัสอานิสงส์สังฆทานกับพระอานนท์ว่า-

"ดูกรอานนท์ บุคคลใด
ให้ทานแก่สัตว์เดรัจฉาน ร้อยหน ยังไม่สู้ผลทานที่ให้แก่มนุษย์ทุศีลหนหนึ่ง
ให้ทานแก่มนุษย์ทุศีล ร้อยหนยังไม่เท่าผลทานที่ให้แก่มนุษย์ผู้มีศีลหนหนึ่ง
ให้ทานแก่มนุษย์ผู้มีศีลร้อยหนยังไม่เท่าผลทานที่ให้แก่พระโสดาบันหนหนึ่ง
ให้ทานแก่พระโสดาบันร้อยหนยังไม่เท่าผลทานที่ให้แก่พระสกทาคามีหนหนึ่ง
ให้ทานแก่พระสกทาคามีร้อยหนยังไม่เท่าผลทานที่ให้แก่พระอนาคามีหนหนึ่ง
ให้ทานแก่พระอนาคามีร้อยหนยังไม่เท่าผลทานที่ถวายแก่พระอรหันต์หนหนึ่ง
ให้ทานแก่พระอรหันต์ร้อยหนยังไม่เท่าผลทานที่ถวายแก่พระปัจเจกพุทธเจ้าหนหนึ่ง
ให้ทานแก่พระปัจเจกพุทธเจ้า ร้อยหน ยังไม่เท่า ผลทานที่ถวายแก่พระพุทธเจ้าหนหนึ่ง
ให้ทานแก่พระพุทธเจ้า ร้อยหน ยังไม่เท่า ผลทานที่ถวายสังฆทาน หนหนึ่ง"

สังฆทานมีผลมากดังนี้ ก็เพราะเป็นทานที่เป็นประโยชน์ทั่วไปในพระภิกษุทั้งหมู่ทั้งคณะ พระพุทธองค์ทรงพิจารณาเห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้ทรงไว้

ซึ่งพระศาสนา ด้วยการปฏิบัติตามและเผยแผ่ศาสนธรรมแก่มหาชนทั่วไป

ถาม บริจาคทาน ทำอย่างไรจึงจะได้บุญมาก ?

ตอบ ถวายทานพร้อมด้วยองค์ ๖ ประการ จะมีผลมาก คือ

ผู้ให้ทานประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. ปุพพเจตนา ตั้งใจไว้แล้วก่อนจะให้

๒. มุญจนเจตนา ตั้งใจขณะให้

๓. อปรเจตนา ให้ทานแล้วจิตใจก็ยังมั่นคงไม่หวั่นไหว

ผู้รับทานประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. ไม่มีราคา หรือกำลังพยายามละราคะ

๒. ไม่มีโทสะ หรือกำลังพยายามละโทสะ

๓. ไม่มีโมหะ หรือกำลังพยายามละโมหะ

ถาม กรบริจาคอามิสทาน มีการให้ ข้าว น้ำ เป็นต้น มีอานิสงส์อย่างไร ?

ตอบ อานิสงส์ของการบริจาคอามิสทาน หรือไทยธรรมทาน สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสแก่สิงหเสนาบดี มี ๕ ประการ คือ

๑. ผู้ให้ย่อมเป็นที่รักของคนทั้งหลาย

๒. ย่อมเป็นที่คบหาของคนทั้งหลาย

๓. ย่อมเป็นที่สรรเสริญของมนุษย์และเทพยดา

๔. ย่อมมียศและบริวารมาก

๕. ย่อมเป็นผู้แกล้วกล้าในท่ามกลางบริษัท

อนึ่ง อานิสงส์การบริจาคอามิสทานหรือ ไทยธรรมทาน ที่จะให้ผลในชาตินี้ ต้องประกอบด้วยองค์ ๔ คือ

ผู้ให้ประกอบด้วยองค์ ๒ คือ

๑. ถึงพร้อมด้วยเจตนา (เจตนาสัมปทา)

๒. ถึงพร้อมด้วยสิ่งของอันบริสุทธิ์ (วัตถุสัมปทา)

ผู้รับประกอบด้วยองค์ ๒ คือ

๑. ปุคคลสัมปทา ผู้รับเป็นพระอนาคามี หรือพระอรหันต์

๒. คุณาติเรกสัมปทา เพิ่งออกจากนิโรธสมาบัติใหม่ ๆ

ทั้งสองฝ่ายรวมเป็น ๔ ที่จะให้ผลทันเห็นในปัจจุบัน

การตั้งความปรารถนาในการทำบุญ

ถาม การทำบุญโดยตั้งความปรารถนาตามที่ตนอยากมีอยากได้ เป็นการสมควรเพียงไร ปรารถนานิพพาน เป็นตัณหาหรือไม่ ?

ตอบ ความอยากมีอยากได้ของคนเรา ก็คือความต้องการผลประโยชน์ ประโยชน์ในทางพระพุทธศาสนาท่านกล่าวไว้ ๓ อย่าง คือ

๑. ทิฏฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ในชาตินี้

๒. สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์ในชาติหน้า

๓. ปรมัตถะ ประโยชน์ที่ดีเยี่ยมกว่าข้างต้น คือพระนิพพาน

การทำความดี ด้วยการให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา แล้วปรารถนาอยากเป็นคนร่ำรวยในชาตินี้ อยากได้ทิพยสมบัติในชาติหน้า หรืออยากเป็นคนมีสติปัญญาเลิศล้นเกินคนทั้งหลายในชาติต่อ ๆ ไป **ก็ปรารถนา**

ได้ แต่จะสำเร็จตามปรารถนาหรือไม่นั้น ก็สุดแล้วแต่อำนาจบุญกุศลจะส่งให้เป็นไป ซึ่งการปรารถนาประโยชน์ในชาตินี้และชาติหน้านั้น ยังเป็นตัณหาที่จะพาให้เวียนเกิดเวียนตายในภพต่าง ๆ ต่อไปอีกยังไม่พ้นจากความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ที่พระพุทธองค์ตรัสว่าเป็นกองทุกข์อันใหญ่หลวง

อนึ่ง การบริจาคทาน รักษาศีล และเจริญภาวนานั้น แม้จะไม่ได้ตั้งความปรารถนาอะไรเลย ก็ย่อมจะได้อยู่แล้วสำหรับประโยชน์ในชาตินี้และชาติหน้า แต่จะได้อย่างไร มากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับกำลังผลักดันของบุญกุศลที่แต่ละคนได้ทำไว้ แต่สมบัติอีกอย่างหนึ่ง ที่ได้ยากอย่างยิ่ง คือนิพพานสมบัติ สมบัติอันนี้มีคุณล้ำค่า หาสมบัติอื่นเทียบเทียมไม่ได้เลย และเพราะมีค่าอย่างยิ่งนี้เอง แต่ละคนแม้อยากจะได้ ก็แสนยากอย่างยิ่ง คือต้องตั้งความปรารถนาทุกครั้งที่ทำความดี (บุญ) โดยการตั้งใจอย่างแรงกล้าและจริงจัง พร้อมกับทำความเพียรพยายามทำบุญให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา ทุกครั้งไป คือตั้งความปรารถนาว่า **"สุคะติง วะตะเม กุสะลัง อาสะวักขะยาวะหัง โหตุ"** แปลว่าขอให้กุศลผลบุญของข้าพเจ้าที่บำเพ็ญมาดีแล้วนี้ จงเป็นปัจจัยให้ถึง พระนิพพานอันเป็นที่สิ้นไปแห่งกิเลสอาสวะด้วยเถิด ดังนี้

การปรารถนาพระนิพพานไม่น่าจะเป็นปัญหา เพราะในสติปัฏฐานสูตร ตอนธัมมานุปัสสนาสัจจบรรพ กล่าวถึงสมุทัยว่า ตัณหา คือความทยานอยาก ๓ อย่าง อันได้แก่ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ว่ามีความเกิดขึ้นอีกเป็นปกติ ประกอบด้วยความกำหนัด ด้วยอำนาจแห่งความเพลิดเพลิน มักเพลิดเพลินในอารมณ์นั้น ๆ อันหมายถึง รูปอันเป็นที่รักใคร่ชอบใจ ตัณหา

เมื่อจะเกิดก็เกิดที่ ปิยรูป (รูปเป็นที่รักใคร่) และสาตรูป (รูปเป็นที่ชอบใจ) เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ตั้งอยู่ที่ปิยรูป สาตรูปนั้น*

(ปิยรูป, สาตรูป ได้แก่ โลกียจิต ๘๑, เจตสิก ๕๒)

ครั้นกล่าวถึงนิโรธ กล่าวว่า **ทุกขนิโรธ** คือความสำรอกและความดับโดยไม่เหลือ ความสละ ความส่งคืน ความปล่อยวาง ความไม่อาลัยในตัณหานั้นนั่นแล กล่าวให้ชัดก็ว่า **ทุกขนิโรธ** คือการดับตัณหาที่ทะยานอยาก อยู่กับรูปอันเป็นที่น่าใคร่ น่าชอบใจนั้น ๆ นั่นแล คำว่ารูปในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแต่รูปอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงสิ่งที่เกิดจากรูปนั้น ๆ อันได้แก่ สี เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และอารมณ์เหล่านั้นที่เกิดกับใจด้วย

การปรารถนาพระนิพพานไม่จัดเป็นตัณหา เพราะพระนิพพานปราศจากรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และอารมณ์ต่าง ๆ อันเป็นบ่อเกิดแห่งตัณหา พระนิพพานจึงเป็น **อสังขตธรรม**ปราศจากกิเลสตัณหาที่จะปรุงแต่งให้เกิด แก่ เจ็บ ตาย**"นิพพานัง ปะระมัง สุญยัง"** พระนิพพานจึงเป็นธรรมว่างจากกิเลสตัณหา และว่างจากการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย **"นิพพานัง ปะระมัง สุขัง"** เพราะพระนิพพานว่างจากกิเลสตัณหา ไม่มีความทะเยอทะยานอยาก ไม่มีความหวาดผวา สะดุ้งสะเทือนใจ มีสติรู้เท่าทันสิ่งทั้งหลายอันเป็นมารยาหลอกลวง ตามความเป็นจริงดวงจิตที่ถึงพระนิพพานแล้ว จึงเป็นสุขอย่างยิ่ง

ความปรารถนาพระนิพพานที่จัดว่าเป็นวิภวตัณหา

ผู้ที่ไม่เข้าใจในสภาวะความเป็นอยู่ ของพระนิพพานดีพอ เมื่อได้ยินว่าพระนิพพานนั้น ไม่มีความทุกข์กายทุกข์ใจแต่ประการใด มีแต่ความสุขล้วน ๆ

เพราะเป็นธรรมที่พ้นจากโลก เช่นนี้แล้วก็เกิดความอยากได้พระนิพพาน เพราะต้องการความสุขกายสุขใจที่ไม่เกี่ยวกับโลก และไม่ต้องการความ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ที่เรียกว่า **อมตะ** แต่คิดไม่ถึงว่าสภาพความไม่เกิดของพระนิพพานนั้นคืออะไร (ธรรมดาความสุขกาย สุขใจ จะเกิดขึ้นโดยไม่เกี่ยว กับการเกิดเป็นมนุษย์ เทวดา พรหมที่อยู่ในโลกนั้นไม่มี) ฉะนั้น ความปรารถนาพระนิพพานของบุคคลจำพวกนี้จัดเป็น **วิภวตัณหา**

การทำบุญกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล

ถาม การทำบุญอุทิศกุศลให้ผู้ที่ตายแล้วจะได้รับจริงหรือไม่ ?

ตอบ จะยืนยันได้อย่างไร เพราะผู้เขียนก็ยังไม่เคยตายหรือเคยตายก็รู้ไม่ได้ ว่าเคยได้รับส่วนบุญจากใครบ้างหรือไม่ แต่ในทางพระพุทธศาสนามีพระบาลีในติโรกุฑฑกคาถาว่า **"อุนฺนะเต อุทะกัง วุฏฐิง ยะถา ทินนัง ปะวัตตะติ เอวะเมวะอิโต ทินนัง เปตานัง อุปะกัปปะติ"** แปลว่าน้ำฝนตกบนที่ดอนย่อมไหลไปสู่ที่ลุ่ม ฉันใด ทานที่บุคคลให้แล้วแต่โลกนี้ย่อมสำเร็จแก่ผู้ละโลกนี้ไปแล้ว* ทั้งหลายเหมือนกัน ฉันนั้น ตามหลักฐานนี้บ่งว่า ผู้ที่ตายไปแล้วเกิดเป็นเปรต ย่อมได้รับส่วนบุญที่มีผู้อุทิศไปให้ ส่วนผู้ที่เกิดในภูมิอื่นไม่ได้รับ แต่เปรตก็มีหลายจำพวก ต้องเสวยผลของเวรกรรมอันเป็นบาปหยาบช้าที่ตนทำไว้ มากบ้าง น้อยบ้าง แตกต่างกัน เปรต ท่านจำแนกไว้มีถึง ๒๑ จำพวก ส่วนมากต้องทนทุกขเวทนา เสวยผลของกรรมอย่างแสนสาหัสจนไม่มีโอกาสจะ

* *คำว่า "เปต" หรือ "เปรต" ในพระคาถานี้ แปลว่า ผู้ละโลกนี้ไปแล้ว ไม่ว่าจะไปเกิดในกำเนิดใดก็ตาม ก็เรียกว่า เปตะ หรือ เปรต เหมือนกัน*

ได้รับผลทาน เว้นแต่พวก **ปรทัตตูปชีวีกเปรต** พวกเดียวเท่านั้นที่จะมีจิตยินดี มาอนุโมทนารับผลทานที่มีผู้อุทิศให้ เพราะเขามีเศษบาปเบาบางแล้ว

มีเรื่องเล่าว่า ที่บางลำพู กรุงเทพฯ ชายคนหนึ่งทำราชการ เมื่อบิดาของเขาตาย ก็ได้ใส่บาตรพระทุกวัน ตกเวลากลางคืนก่อนจะนอน หลังจากไหว้พระสวดมนต์แล้ว ก็อุทิศกุศลให้บิดาที่ตายไปแล้วเสมอ วันหนึ่งมีคนในย่านบางลำพู ไม่เคยรู้จักกับลูกชายผู้ตายมาก่อน ฝันว่ามีชายสูงอายุมาบอกว่า "ช่วยบอกลูกชายเขาด้วยว่า ถ้าจะให้ก็ให้เร็ว ๆ หน่อย" ผู้ฝันจึงเที่ยวถามหาคนที่บิดาตายจนเจอกับลูกชายของผู้ตายจึงรู้เรื่องกันขึ้น ตามเรื่องที่เล่ามานี้ถ้าจริงก็หมายความว่าผู้เป็นบิดาที่ตายไป สามารถที่จะได้รับส่วนกุศลที่ลูกชายอุทิศให้

การบำเพ็ญกุศลที่จะให้ผลถึงผู้ตาย

ถาม การทำบุญ เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ตาย จะมีหลักปฏิบัติอย่างไร ?

ตอบ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ตาย มีหลักอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. ต้องถวายทานแด่พระสงฆ์

๒. ถวายแล้ว ต้องอุทิศให้เปรต

๓. เปรตนั้นรู้และอนุโมทนาบุญ

หลักทั้ง ๓ ข้อนี้ ถ้าขาดเสียข้อใดข้อหนึ่งการอุทิศผลทานก็จะไม่ถึงเปรตผู้รับตามปรารถนา มีอยู่เรื่องหนึ่ง ที่ผู้เขียนอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย เรื่องมีอยู่ว่า

วันหนึ่ง มีการทำบุญเลี้ยงพระ ๗ รูป ผู้มาร่วมทำบุญต่างก็อุทิศกุศลให้ญาติมิตรของตน มีหญิงชราผู้หนึ่งได้มาทำบุญร่วมด้วย พอตกกลางคืนดึกสงัด ขณะหลับอยู่ ได้ส่งเสียงดังเอะอะขึ้น เมื่อปลุกให้รู้สึกตัวแล้วเขาก็เล่าให้ฟังว่าได้ฝันเห็นหลานชายคนหนึ่งตายไปนานแล้ว มาร้องตะโกนเรียกเขาอยู่คนละฟากคลอง ต่อว่าเขาว่า "ทำบุญก็ไม่ให้เขากินบ้าง คนอื่นเขาได้กินกันทุกคน" ที่เขาทำเสียงเอะอะตอนหลับอยู่นั้น เขาเรียกหลานให้มาหาเพื่อจะจัดอาหารให้กิน เขาเล่าต่อว่ามันตายไปตั้งนาน นึกว่าไปเกิดที่ไหนแล้วจึงไม่ได้นึกถึง

ที่นำมากล่าวนี้ ก็เพื่อประกอบการพิจารณา เพราะปัญหาเช่นนี้มีพูดกันอยู่เสมอ

ถาม การอุทิศกุศลให้ผู้ตาย ต้องทำการกรวดน้ำเสมอไป หรือจะนึกอุทิศแค่ในใจได้ไหม ?

ตอบ การอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย เวลาพระท่านเริ่มกล่าวคำอนุโมทนาว่า **"ยถา"** ผู้ถวายทานก็เริ่มทำการกรวดน้ำ โดยตั้งใจอุทิศผลทานให้แก่ใครบ้างก็ระบุชื่อลงไป ถ้าหลายรายด้วยกันจะอุทิศรวมกันเลยว่า**"อิทัง โน ญาตินัง โหตุ"** ความว่า ขอให้ผลทานนี้ จงสำเร็จแก่ญาติของข้าพเจ้าทั้งหลาย จะว่าแต่คำบาลีหรือคำไทย อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจะว่าทั้งสองอย่างก็ได้ แล้วแต่จะสะดวก

การอธิษฐานจิตอุทิศกุศลนี้ ควรให้เสร็จทันพระว่า **"ยถาฯ"** จบ เพราะจะได้ตั้งใจรับพร ตอนพระท่านว่า **"สัพพีฯ"** ต่อไป

ในการกรวดน้ำนี้ มักนิยมใช้น้ำใส่ภาชนะสะอาด ค่อยๆ รินลงภาชนะสำหรับรับน้ำอีกอันหนึ่ง อย่าให้สายน้ำขาดเป็นห้วง ๆ แล้วเพ่งสายตาอยู่ที่

สายน้ำ เพื่อจิตจะได้ตั้งมั่นไม่หวั่นไหวในการอุทิศกุศล และเป็นการสอดคล้องกับคำอนุโมทนาของพระที่ว่า **"ยถา"** ซึ่งมีใจความว่า ห้วงน้ำที่เต็มด้วยน้ำย่อมยังสาครให้เต็มเปี่ยม ได้ฉันใด ทานที่ให้แล้วจากโลกนี้ ย่อมสำเร็จแก่ผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้วทั้งหลาย ฉันนั้น เหมือนกัน

พระท่านยกเรื่องน้ำมาทำการเปรียบเทียบกับการทำบุญอุทิศแก่ผู้ตายอย่างนี้ จึงนิยมทำการกรวดน้ำประกอบการอุทิศกุศล ก็เหมาะสมกันดี แต่ถ้าไม่สะดวกในการกรวดน้ำ เพราะหาภาชนะไม่ทัน จะอุทิศกุศลในใจก็ใช้ได้เหมือนกัน

ถาม ลำพังการบริจาคอามิสทาน หรือไทยธรรมทาน คือการให้ ข้าว น้ำ เป็นต้น จะส่งผลให้ได้นิพพานสมบัติ หรือไม่ ?

ตอบ **อามิสทาน หรือไทยธรรมทาน** จะส่งผลให้ได้เพียงมนุษย์สมบัติ และสวรรค์สมบัติเท่านั้น เพราะการบำเพ็ญทานจะกำจัดกิเลสตัวใหญ่ให้เบาบางได้บ้างเพียงตัวเดียว คือ โลภะ แต่กิเลสตัวใหญ่มีถึง ๓ ตัว คือโลภะ โทสะ โมหะ ดังนั้น ถ้าจะให้ถึงนิพพานสมบัติ ต้องกำจัดกิเลสใหญ่ทั้ง ๓ ตัว ให้หมดไปจากสันดานเสียก่อน ด้วยการบำเพ็ญคุณธรรมขั้นสูงขึ้นไปอีก คือ ศีลและภาวนา

แต่การบริจาคทานนี้ก็มีความสำคัญมากอยู่ เพราะเป็นคุณธรรมเบื้องต้นที่จะส่งผลให้ปฏิบัติคุณธรรมขั้นสูงถัดไป คือ ศีล และภาวนาได้ง่ายขึ้น เปรียบเหมือนการขึ้นบันได ถ้าไม่มีบันไดขั้นต้น ก็ไม่อาจขึ้นสู่บันไดขั้นสูงต่อไปอีกได้

การบำเพ็ญธรรมทาน

ถาม ได้คุยเรื่องอามิสทาน หรือไทยธรรมทานมาพอสมควรแล้ว ยังมีทานอีกอย่างหนึ่ง คู่กับอามิสทานคือธรรมทานนั้น เป็นอย่างไร ?

ตอบ **ธรรมทาน** คือ **การให้ธรรมเป็นทาน** นั้น ได้แก่การที่ผู้รู้ธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และทำการชี้แจงแสดงแนะนำแก่ผู้อื่นให้รู้และเข้าใจเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและปฏิบัติตามธรรมวินัยนั้น ๆ หรือสร้างหนังสือเกี่ยวกับคำสั่งสอนของพระศาสนา เช่นสร้างหนังสือพระไตรปิฎก หรือหนังสือธรรมต่าง ๆ ที่มีผู้รวบรวมพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ในงานต่าง ๆ เป็นต้นตลอดถึงการแสดงธรรมของพระสงฆ์ในโอกาสต่าง ๆ เรียกว่า ธรรมทาน

ถาม **อามิสทาน** กับ **ธรรมทาน** อย่างไหนมีอานิสงส์มากกว่า ?

ตอบ ในพระพุทธศาสนากล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ไว้ ๓ อย่าง คือมนุษย์สมบัติ ๑ สวรรค์สมบัติ ๑ และนิพพานสมบัติ ๑ เป็นสมบัติขั้นต่ำ ขั้นกลาง และขั้นสูง โดยลำดับ บรรดาผู้ที่รู้คุณประโยชน์ของสมบัติทั้ง ๓ ดีแล้ว ย่อมต้องการสมบัติอันสูงสุดด้วยกันทั้งนั้น สำหรับอามิสทาน จะอำนวยผลให้ได้สมบัติขั้นต้น คือมนุษย์สมบัติ ขั้นกลางคือสวรรค์สมบัติเท่านั้น ส่วนนิพพานสมบัติซึ่งเป็นสมบัติสูงสุด จะถึงได้ด้วยการประพฤติตามคำสั่งสอนของท่านผู้รู้แนะนำให้ถูกต้องดีแล้ว

การให้ธรรมเป็นทานนอกจากทำให้ผู้ฟังประพฤติตนเป็นคนดีจนอาจถึงที่สุดหลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวงแล้ว ยังชื่อว่าได้บำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา

ให้มีอายุยืนนาน เป็นที่พึ่งของชาวโลกสืบต่อไปชั่วกาลนานด้วยเหตุผลดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่าการให้ธรรมเป็นทานมีอานิสงส์มากกว่า ดังพระพุทธภาษิตที่ตรัสไว้ว่า **"สัพพะทานัง ธัมมะทานัง ชินาติ"** การให้ธรรมเป็นทานย่อมชนะการให้ทุกอย่าง **"สัพพะระสัง ธัมมะระโส ชินาติ"** รสพระธรรมย่อมชนะรสทุกอย่าง **"สัพพะระติง ธัมมะระติ ชินาติ"** ความยินดีในธรรมย่อมชนะความยินดีทุกอย่าง **"ตัณหักขะโย สัพพะทุกขา ปมุจฺจติ"** ความสิ้นไปแห่งตัณหา ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

ทานที่บริสุทธิ์

ถาม ได้คุยเรื่องการทำบุญให้ทานมามากแล้ว ต่อไปก็จะได้คุยถึงเรื่องศีลและภาวนาตามลำดับ แต่ก่อนจะคุยเรื่องศีล ก็อยากจะถามเรื่องทานเกี่ยวกับศีล เท่ากับเป็นการทอดสะพานไปหาเรื่องศีลอีกสักข้อว่า การทำบุญเลี้ยงอาหารพระ ทำไมต้องมีการรับศีลก่อน ถ้าไม่ทำอย่างนั้น จะไม่เป็นบุญกุศลหรืออย่างไร ?

ตอบ การทำบุญเลี้ยงพระที่มีประเพณีรับศีลก่อนนั้น ก็เพื่อประสงค์จะให้ทานที่บริจาคนั้น เป็นทานที่บริสุทธิ์ เพราะทานที่จะบริสุทธิ์ได้ ต้องประกอบด้วยความบริสุทธิ์ของทั้ง ๒ ฝ่าย คือทั้งผู้ให้ (ทายก) และผู้รับ (ปฏิคาหก) ผลานิสงส์จึงจะเต็มเปี่ยมไม่บกพร่อง เปรียบเหมือนการทำนา ถ้าเนื้อที่นาเป็นดินดี มีสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ต้นข้าวอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับพันธ์ข้าวที่นำมาเพาะปลูกก็เป็นพันธ์ดี เมื่อปลูกข้าวแล้ว ข้าวกล้าก็งอกงามให้ผลอย่างบริบูรณ์ ยังชาวนาให้ปลื้มใจได้

อานิสงส์แห่งการให้ทาน ๕ อย่าง

ถาม อานิสงส์แห่งการให้ธรรม (การแสดงธรรม) เป็นทาน มีอย่างไรบ้าง ?

ตอบ อานิสงส์การให้ธรรม (แสดงธรรม) เป็นทานมี ๕ อย่าง คือ

๑. อัตถปฏิสังเวที เข้าใจอรรถธรรมแห่งบาลีและอรรถาธิบาย

๒. ปโมทะนัง มีความร่าเริงบันเทิงใจ

๓. ปีติ มีความอิ่มเอิบใจ

๔. ปัสสัทธิ มีความสงบใจ

๕. สมาธิ มีความตั้งใจมั่น

ก็มีแต่จะอำนวยให้ได้ผลประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่ขาดตกบกพร่อง

การรับศีล ก็เพื่อเป็นการชำระ กาย วาจา ให้บริสุทธิ์สะอาด จะบริสุทธิ์สะอาดเพียงใดก็อยู่ที่ความตั้งใจของแต่ละคน แม้จะเป็นเพียงชั่วขณะ ก็ยังดีกว่าไม่รับเสียเลย เพราะอย่างน้อยก็จะเป็นการสร้างนิสัยในทางดีให้ตนเองในภายภาคหน้า

เรื่องทานบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ มีกล่าวไว้ในพระพุทธศาสนาเรียกว่า "ทักษิณาวิสุทธิ์" แปลว่าความบริสุทธิ์ของการบริจาคทานมี ๔ อย่าง คือ

๓. ทานบางอย่างบริสุทธิ์ฝ่ายผู้รับ ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายผู้ให้ เช่น ของทำบุญที่ได้มา โดยทุจริต

๔. ทานบางอย่างบริสุทธิ์ฝ่ายผู้ให้ไม่บริสุทธิ์ฝ่ายผู้รับเช่น ผู้รับเป็นผู้

๑. ทานบางอย่างไม่บริสุทธิ์ทั้งผู้ให้และผู้รับ

๒. ทานบางอย่างบริสุทธิ์ทั้งผู้ให้และผู้รับ

การบริจาคทาน ๓ ข้อข้างต้น เป็นทานไม่บริสุทธิ์ ทานในข้อ ๔ เป็นทานที่บริสุทธิ์ มีผลานิสงส์ไพบูลย์

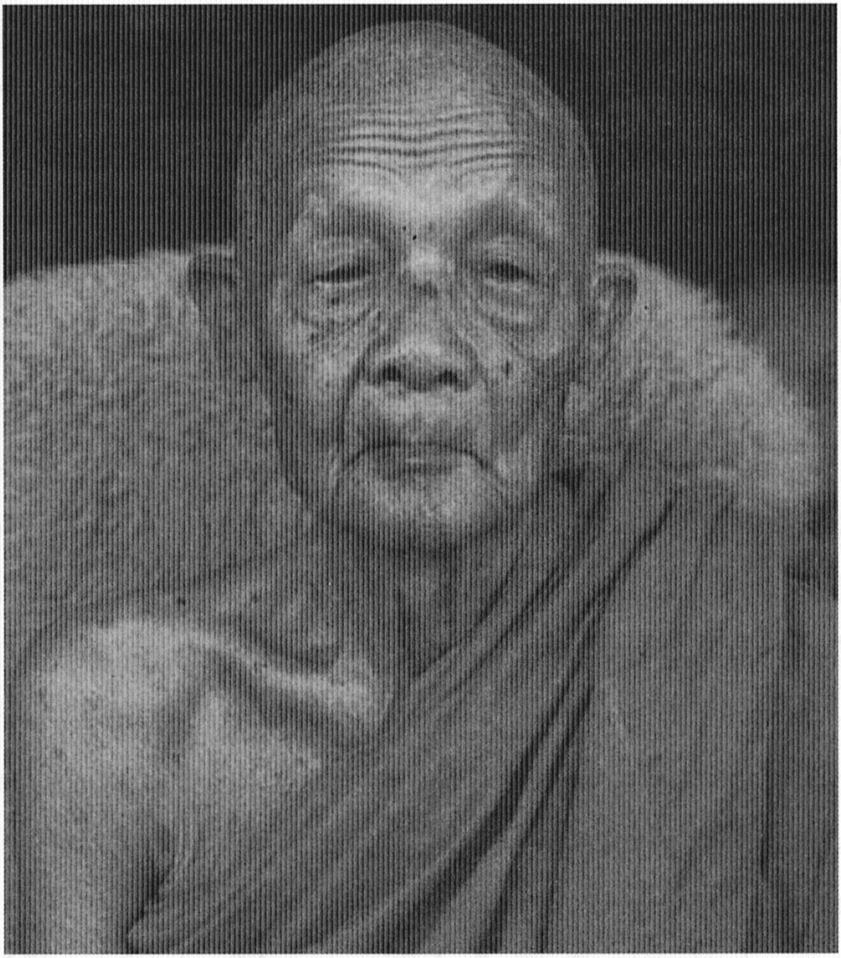
ที่ว่า ถ้าไม่รับศีลก่อนถวายทาน จะไม่เป็นบุญกุศลหรืออย่างไรนั้น ขอตอบว่าเป็นบุญกุศลเหมือนกัน แต่จะมากน้อยเพียงไรก็ขอให้พิจารณาตามหลักทักษิณาวิสุทธิ์ทั้ง ๔ ข้อนั้น เทียบเคียงกับการทำนา ดังที่นำมาเปรียบเทียบไว้ข้างต้น ก็พอจะทราบได้เอง

ตามหลักทักษิณาวิสุทธิ์ ความสำคัญอยู่ที่ความบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ของผู้ให้และผู้รับ ผู้ให้อาจรู้ได้ว่าตนเองบริสุทธิ์หรือไม่เพียงใด แต่จะให้รู้ถึงความบริสุทธิ์หรือไม่ของผู้รับนั้น ดูจะไม่ง่ายนัก ดังนั้นเพื่อประคับประคองเจตนาไม่ให้หวั่นไหว จึงควรที่ผู้บริจาคทาน พึงตั้งใจอุทิศถวายต่อพระอริยบุคคลตั้งแต่ขั้นพระโสดาบันเป็นต้นไป ซึ่งเป็นผู้ละกิเลสได้เด็ดขาด ตามขั้นตอนของท่าน เพื่อศรัทธาเจตนาจะได้ไม่หวั่นไหวตลอดไป

คัดย่อจากหนังสือ..สมบัติพ่อ “คุยกันเรื่องบุญ”ตอนที่ ๑ ว่าด้วยทาน

ข้าพเจ้าขอถวายความดีนี้ เป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา มาตาปิตุบูชา และอาจาริยบูชา ตลอดถึงพระเถราจารย์ และบูรพาอาจารย์ทั้งหลาย ผู้มีส่วนช่วยส่งเสริม สนับสนุนและทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ตลอดทั้งกำลังทรัพย์ กำลังศรัทธา กำลังความรู้ กำลังความสามารถ ทุกประการ เพื่อให้พระสัทธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ดำรงคงอยู่และเจริญรุ่งเรืองเป็นมรดกอันล้ำค่าตกทอดมาถึงอนุชนคนรุ่นหลัง เช่นพวกเราในปัจจุบันนี้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง แด่ **คุณพ่อสนั่น – คุณแม่ลำใย สุวรรณพงศ์ ผู้เป็นบิดา-มารดา** ที่ให้ทั้งชีวิตอันประเสริฐและหนทางที่สดใส แก่ลูกทุกคน ตลอดบุพพการีชนทั้งหลายผู้ล่วงลับไปแล้ว ทุกท่าน

๐๘๐-๔๔๙๕๓๐๓

พระราชวุฒาจารย์ หลวงปู่ดูลย์ อตุโล

ก่อนมรณภาพ ๑๒ วัน

วัดบูรพาราม อ.เมือง จ.สุรินทร์

สังเขปประวัติ

หลวงปู่ดูลย์ อตุโล นับเป็นศิษย์อาวุโสรุ่นแรกสุดของ**หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** พระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายอรัญญวาสีในยุคปัจจุบัน

พระเถระที่เป็นสหธรรมิก และมีอายุรุ่นเดียวกันกับ**หลวงปู่ดูลย์** ได้แก่ **หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** วัดป่าสาลวันนครราชสีมา และ**หลวงปู่ขาว อนาลโย** วัดถ้ำกลองเพล จ.อุดรธานี

ด้วยความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของหลวงปู่ดูลย์ ท่านจึงมีศิษย์สำคัญๆ หลายองค์ ศิษย์รุ่นแรกๆ ก็มี หลวงปู่ฝั้น อาจาโร วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร หลวงปู่อ่อน ญาณสิริ วัดป่านิโครธาราม จ.อุดรธานี หลวงปู่สาม อกิญฺจโน วัดป่าไตรวิเวก จ.สุรินทร์ และพระเทพสุธาจารย์ (หลวงปู่โชติ คุณสมฺปนฺโน) วัดวชิราลงกรณ์ อ.ปากช่อง นครราชสีมา

สำหรับศิษย์อาวุโสของหลวงปู่ดูลย์ ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระวิสุทธิธรรมรังสี (หลวงพ่อเปลี่ยน โอภาโส) วัดป่าโยธาประสิทธิ์ จ.สุรินทร์ พระชินวงศาจารย์ วัดกระดึงทอง จ.บุรีรัมย์ หลวงพ่อสุวัจน์ สุวโจ วัดถ้ำศรีแก้ว จ.สกลนคร และพระโพธินันทมุนี วัดบูรพาราม จ.สุรินทร์ เป็นต้น

หลวงปู่ดูลย์ อตุโล เป็นพระอริยเจ้าที่มีคุณธรรมล้ำลึก ท่านเน้นการปฏิบัติภาวนามากกว่าการเทศนาสั่งสอน สำหรับพระสงฆ์และญาติโยมที่เข้าไปกราบนมัสการและขอฟังธรรมะ หลวงปู่มักจะให้ธรรมะสั้นๆ แต่มีความล้ำลึกสูงชั้นเสมอ ท่านจะเทศน์เรื่องจิตเพียงอย่างเดียว โดยจะย้ำให้เรา**พิจารณาจิตในจิต**อยู่เสมอ

หลวงปู่ดูลย์ อตุโล เกิดปีชวด วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๔๓๑ ที่บ้านปราสาท

ต.เฉนียง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ท่านเกิดในตระกูล **"เกษมสินธุ์"** เป็นบุตรคนหัวปี ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด ๔ คน

เมื่ออายุ ๒๒ ปี หลวงปู่ได้อุปสมบทที่วัดจุมพลสุทธาวาส อ.เมือง จ.สุรินทร์ โดยมีท่านพระครูวิมลศีลพรต(ทอง)เป็นพระอุปัชฌาย์ ในพรรษาที่ ๖ **หลวงปู่**ได้เดินทางด้วยเท้าไปจังหวัดอุบลราชธานี พำนักอยู่ที่วัดสุทัศนาราม เพื่อเรียนปริยัติธรรม สอบได้นักธรรมชั้นตรี แล้วเรียนบาลีไวยากรณ์ต่อถึงแปลมูลกัจจายน์ได้

หลวงปู่ ได้รู้จักชอบพอกับ**หลวงปู่สิงห์ ขนฺตยาคโม** ซึ่งต่อมาเป็นที่รู้จักกันดีในนามของแม่ทัพใหญ่แห่ง **กองทัพธรรม** ในสายของ**หลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** ได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าทำการเผยแพร่ธรรมะในสาย**พุทโธ** จนแพร่หลายมาตราบเท่าทุกวันนี้

ในปีที่ ๒ ที่**หลวงปู่**ไปพำนักอยู่ที่อุบลราชธานีนั้น **หลวงปู่มั่น**ได้ธุดงค์มาพำนักอยู่ที่**วัดบูรพา** ในเมืองอุบลราชธานี **หลงปู่ดูลย์** และ**หลวงปู่สิงห์** สองสหายผู้ใคร่ธรรม ได้ไปกราบนมัสการและฟังธรรมของ**พระอาจารย์ใหญ่** เกิดความอัศจรรย์ใจและศรัทธาเป็นที่ยิ่ง จึงตัดสินใจเลิกละการเรียนด้านปริยัติธรรม แล้วออกธุดงค์ตามหลวงปู่มั่นต่อไป นับเป็นศิษย์หลวงปู่มั่นในสมัยแรก และได้ร่วมเดินธุดงค์ตาม**หลวงปู่มั่น**ไปในที่ต่างๆ อยู่นานปี

หลวงปู่ดูลย์ เที่ยวธุดงค์หาความวิเวกตามป่าเขานานถึง ๑๙ ปี จึงได้รับคำสั่งจากผู้บัชชาการคณะสงฆ์ให้**หลวงปู่**เดินทางไปประจำอยู่จังหวัดสุรินทร์ เพื่อจัดการศึกษาด้านปริยัติธรรม และเผยแพร่ข้อปฏิบัติทางกัมมัฏฐานไปด้วยกัน **หลวงปู่**จึงได้พำนักประจำที่ ที่**วัดบูรพาราม** อ.เมือง จ.สุรินทร์ มา

พ.ศ. ๒๔๗๗ จวบจนบั้นปลายชีวิตของท่าน

นับตั้งแต่บัดนั้นมา แสงแห่งรัศมีของพระธรรม ทั้งทางปริยัติและทางปฏิบัติก็เริ่มฉายแสงรุ่งเรืองตลอดมา โดย**หลวงปู่**รับภาระทั้งฝ่ายคันถธุระ และวิปัสสนาธุระบริหารงานพระศาสนาอย่างเต็มกำลังสามารถ ในปฏิปทาส่วนตัวของท่านนั้นไม่เคยละทิ้งกิจธุดงค์ บำเพ็ญเพียรทางใจอย่างสม่ำเสมอตลอดมา พร้อมทั้งอบรมทางสมาธิภาวนาแก่ผู้สนใจปฏิบัติทั้งคฤหัสน์และบรรพชิต ด้วยเหตุที่**หลวงปู่** มีเมตตาธรรมสูงจึงช่วยสงเคราะห์บุคคลทั่วไปได้อย่างกว้างขวางโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ

หลวงปู่มีสุขภาพอนามัยดีเป็นเยี่ยม แข็งแรง ว่องไว ผิวพรรณผ่องใส มีเมตตาเป็นอารมณ์ สงบเสงี่ยม เยือกเย็น ทำให้ผู้ใกล้ชิด และผู้ได้กราบไหว้ เกิดความเคารพเลื่อมใสศรัทธาอย่างสนิทใจ

เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยี่ยมหลวงปู่เป็นการส่วนพระองค์ เมื่อทั้งสองพระองค์ทรงถามถึงสุขภาพอนามัยและการอยู่สำราญแห่งอิริยาบถของหลวงปู่ ตลอดถึงทรงสนทนาธรรมกับหลวงปู่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปุจฉาว่า "หลวงปู่ การละกิเลสนั้น ควรละกิเลสอะไรก่อน" ฯ

"กิเลสทั้งหมดเกิดรวมอยู่ที่จิต ให้เพ่งมองดูที่จิต อันไหนเกิดก่อน ให้ละอันนั้นก่อน"

ทุกครั้งที่ล้นเกล้าฯทั้งสองพระองค์เสด็จเยี่นมหลวงปู่ หลังจากเสร็จพระราชกรณียกิจในการเยี่ยมแล้ว เมื่อจะเสด็จกลับทรงมีพระดำรัสคำสุดท้ายว่า "ขออาราธนาหลวงปู่ดำรงขันธ์อยู่เกินร้อยปี เพื่อเป็นที่เคารพนับถือของปวงชน

ทั่วไป หลวงปู่รับได้ไหม" ฯ

ทั้งๆ ที่พระราชดำรัสนี้เป็นสัมมาวจีกรรม ทรงประทานพรแก่หลวงปู่โดยพระราชอัธยาศัย หลวงปู่ก็ไม่กล้ารับ และไม่อาจฝืนสังขาร จึงถวายพระพรว่า

"อาตมาภาพรับไม่ได้หรอก แล้วแต่สังขารเขาจะเป็นไปของเขาเอง"

วันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๖ ตั้งแต่เวลาบ่ายโมงผ่านไปแล้วอาการป่วยก็ทรง ๆ อยู่ แต่สีผิวพรรณวรรณะสดใสเปล่งปลั่งอย่างผิดปกติ ทั้งพระและคฤหัสถ์ก็มาร่วมงานจำนวนมากทั้งพระบ้านและพระป่า ฯ

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระเถระฝ่ายป่าได้เข้าไปถวายสักการะที่กุฏิหลวงปู่จำนวนมาก ท่านลุกขึ้นสนทนาธรรมะและแนะแนวข้อปฏิบัติธรรมให้ท่านสานุศิษย์เหล่านั้นฟังด้วยถ้อยคำที่ชัดเจนและลำดับกระแสธรรมข้อปฏิบัติไปตลอดสาย เหมือนหนึ่งแก้ข้อข้องใจให้ท่านเหล่านั้นฟัง เป็นการทบทวนข้อปฏิบัติที่ท่านเคยสอนมา ฯ

เวลาดึกใกล้สี่ทุ่มเข้าไปแล้ว หลวงปู่จึงให้พาท่านออกมาข้างนอกกุฏิ แล้วใช้สายตามองไปรอบ ๆ บริเวณวัดอย่างละเอียดอ่อน ซึ่งหามีใครทราบไม่ว่า นั่นเป็นการมองดูอะไร ๆ ครั้งสุดท้ายแล้ว.

เวลาสี่ทุ่มผ่านไป หลวงปู่ให้พาท่านเข้าห้องนอนเหมือนเดิม ท่านอยู่ในอิริยาบถนอนหงายหนุนหมอนสูง ให้พระที่อยู่ในห้องแปดเก้ารูปสวดมนต์เจ็ดตำนานย่อให้ฟัง จบแล้วสั่งให้สวดสติสัมโพชฌงค์ ๓ จบ แล้วให้สวดปฏิจจสมุปบาทอีก ๓ รอบ หลังจากนั้นหลวงปู่ให้สวดมหาสติปัฏฐานสูตรให้ฟัง พระในที่นั้นไม่มีองค์ไหนสวดได้สักองค์ ท่านบอกให้เปิดหนังสือสวด เผอิญหนังสือก็ไม่มีอีก เดชะบุญที่ท่านอาจารย์พูนศักดิ์ซึ่งอยู่เฝ้ารักษาพยาบาลหลวงปู่ตลอดมามีหนังสือ

สวดมนต์ฉบับหลวงติดมาด้วย จึงหยิบมาเปิดหาพระสูตรนั้น มัวพลิกหาอยู่เป็นเวลานาน หลวงปู่สั่งว่าเอามานี่ ท่านหยิบเอามาเปิดเองโดยไม่ต้องดู แล้วบอกว่าสวดตรงนี้ ทำให้พระทุกองค์แปลกใจมาก เพราะตรงกับมหาสติปัฏฐานสูตรพอดี คือหน้า ๑๗๒ พระสูตรนี้ยาวมาก ใช้เวลาสวดให้หลวงปู่ฟังนานถึง ๒ ชั่วโมงกว่าจึงจบ ท่านฟังโดยอาการอันสงบ.

เมื่อหลวงปู่ฟังพระสวดมหาสติปัฏฐานจบลงแล้ว สักครู่หนึ่งต่อมา ท่านกล่าวปรารภถึงลักษณาการที่พระพุทธเจ้าเข้าสู่ปรินิพพานตั้งแต่เริ่มต้นมาจนตลอด ซึ่งจะขอจับเอาใจความตอนท้ายไว้ในที่นี้ว่า

“พระพุทธเจ้า พระองค์ไม่ได้เข้าสู่นิพพานในฌานสมาบัติอะไรที่ไหนหรอก เมื่อพระองค์ออกจากจตุตถฌานแล้ว จิตขันธ์ หรือ นามขันธ์ ก็ดับพร้อมไม่มีอะไรเหลือ นั่นคือ พระองค์ดับเวทนาขันธ์ในภาวะจิตตื่น หรือวิถีจิตอันปรกติของมนุษย์ ครบพร้อมทั้งสติและสัมปชัญญะ ไม่ถูกภาวะอื่นใดมาครอบงำอำพรางให้หลงใหลใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นภาวะแห่งตนเองอย่างบริบูรณ์ ภาวะอันนั้นจะเรียกว่า มหาสุญญตาหรือจักรวาลเดิม หรือเรียกว่าพระนิพพานอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ เราปฏิบัติมาก็เพื่อเข้าถึงภาวะอันนั้นเอง.”

วจีสังขารคือวาจาของหลวงปู่ก็สิ้นสุดลงเพียงแค่นี้

หลวงปู่ดูลย์ อตุโล พระอริยเจ้าผู้ประเสริฐ ได้ละเสียซึ่งสังขารเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๒๖ สิริรวมอายุได้ ๙๖ ปีกับ ๒๖ วัน พระอรหันตธาตุของท่านได้เก็บรักษาไว้ให้สาธุชนได้สักการะ**ที่พิพิธภัณฑ์กัมมัฏฐาน** ในบริเวณ **วัดบูรพาราม** อ.เมือง จ.สุรินทร์

รายชื่อผู้บริจาค

คุณพิศมัย ศรมณีเดชสกุล และครอบครัว

คุณสาโรจน์ ปิยาธนากร และครอบครัว

คุณวันเพ็ญ สุขวิวัฒน์ และครอบครัว

คุณพ่อคำพูน - คุณแม่สำเนียง สีหาบงค์

คุณยุทธนา ช่างเพชรผล และครอบครัว

คุณธัชชัย จิตรผ่องใสเจริญ และครอบครัว

ด.ญ.อธิตยา สาระมาศ และครอบครัว

คุณทรงพล บำรุงกิจ และครอบครัว

คุณนิรันดร์ เลิศวงศ์มธุรกร และครอบครัว

คุณอนันท์ สุมมาตย์ และครอบครัว

คุณอริสา วงศ์ทิม และครอบครัว

คุณเอนก แก้วสา และครอบครัว

คุณวรลักษณ์ โทรพันธ์ และครอบครัว

คุณสมศักดิ์ จันดี และครอบครัว

คุณพลอยรุ้ง ดำรัมย์ และครอบครัว

คุณสรกฤษฏิ์ วรรณสิทธิ์ และครอบครัว

คุณลออ ผดุงผล และครอบครัว

คุณจารุวรรณ ถิ่นเมรัย และครอบครัว

คุณอัษฎายุทธ์ ทองใบ และครอบครัว

คุณกรุณา ช่ำชอง และครอบครัว

คุณจำรัส คชพันธ์ และครอบครัว

คุณกันธิมา คุณบุตร และครอบครัว

คุณกรองกาญจน์ ธนเจริญสวัสดิ์ และครอบครัว

คุณสมปอง - คุณชวนพิศ นาคพันธ์ และครอบครัว

คุณประพันธ์ – คุณแก้วใจ แก้วนาติ๊บ และครอบครัว

คุณจตุพล – คุณเยาวลักษณ์ วิหาร อุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร

คุณสิริวรรณ เทพกัน และครอบครัว

คุณวันนา รักจันทร์ และครอบครัว

คุณวนาพร วิหาร และครอบครัว

คุณโยธกา สมวัน และครอบครัว

ด.ช.ปฐมพงษ์ รวมธรรม และครอบครัว

คุณพัณนิดา สืบสิงห์ และครอบครัว

คุณรุ่งทิวา สืบสิงห์ และครอบครัว

คุณวรรณนภา สืบสิงห์ และครอบครัว

คุณวรโชติ รวมธรรม และครอบครัว

คุณอัญชลี โคตรแปร และครอบครัว

คุณนพดล จันทบุตร และครอบครัว
คุณบุญลอด สหะชัย และครอบครัว
คุณวุฒิยา หาญบัญลี อุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร
คุณสุวิทย์ สีดาเพ็ง อุทิศให้เจ้ากรรมนายเวร
คุณแม่เพียง ทำทิพย์ อุทิศให้คุณพ่อบุญจันทร์ สีดาเพ็ง
คุณพ่อใบ – คุณแม่พลอย หาญบัญลี
คุณไพริน สิงห์วารี และครอบครัว
คุณปาหนัน ดิษกิ่งสะแกราช และครอบครัว
คุณถิรวัฒน์ ลีลาเวชพงษ์ และครอบครัว
คุณประหยัด ทองย้อย และครอบครัว
คุณสุทธิพัฒน์ อุณหโภคา และครอบครัว
คุณปัญชลิกา ทองเฉลิม และครอบครัว
คุณฤทธิไกร สายวรรณะ และครอบครัว
คุณวิลาวัลย์ หินบุดดี และครอบครัว
คุณยุพิน กันฉาย และครอบครัว
ด.ญ.สุภาวิตา – ด.ช.วศิร ทาวรมย์
คุณมนัสนันท์ ทองโสภา และครอบครัว
คุณนรินทร์ แซ่ลิ้ว และครอบครัว
คุณผกาพันธ์ สุทธิประภา และครอบครัว
คุณจิตรตา รักจันทร์ และครอบครัว
คุณอำพร นาคแก้ว และครอบครัว
คุณรุ่งนภา อินหนูแก้ว และครอบครัว
คุณวีระกิตติ์ บุญพลับวรีว์ และครอบครัว
คุณดาราวรรณ บัวม่วง และครอบครัว
คุณชลธิรศน์ วิริยสุนทรกุล
คุณเบญจภรณ์ ตันติพิเชียรกุล
คุณชัยพัฒน์ ตันติพิเชียรกุล
คุณวีรชัย ตันติพิเชียรกุล
คุณกมลทิพย์ ตรีอภินัย
คุณอำนวย ตรีอภินัย
คุณวรัญญา โกยรัมย์ และครอบครัว
คุณทิพวรรณ สุขสร้อย
คุณวาสนา ผาลาไสย
ด.ญ.สุภัทรา เรือนรอบ
ด.ญ.สุภัสสร เรือนรอบ
คุณวรภารย์ ปรีชานนท์ – คุณภาวดี บุศราคำ
คุณวีระ – คุณกำไล เรือนรอบ
คุณประยงค์ พุทธษา
คุณคำรณ อยู่สุข
คุณปวีนา ศรีอรรคจันทร์

การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง

บริษัท แสงสว่างเวิลด์เพรส จำกัด
2779 ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร. 02-579-2654, 081-558-9482, แฟ็กซ์ 02-940-6445